

ВПЛИВ УМОВ ЕКОНОМІЧНОЇ НЕВИЗНАЧЕНОСТІ НА РОЗВИТОК АГРАРНОГО ГОСПОДАРЮВАННЯ

Сучасний етап розвитку національної економіки України характеризується впливом різних рівнів невизначеності та ризиків: глобальних, геополітичних, безпекових, макро-, мезо-, мікроекономічних, соціальних, екологічних. На мезо- та макрорівні чітко проявляється секторальна специфіка функціонування бізнесу. Так, розвиток підприємництва в аграрному секторі України як динамічний процес зазнає постійних змін, основні аспекти якого відтворюються за регламентованими та нерегламентованими параметрами, які відзначаються певною ймовірністю (не)досягнення очікуваних результатів діяльності господарюючими суб'єктами. Така ситуація оцінюється як економічна невизначеність, що знижує передбачуваність розвитку подій.

Економічна невизначеність – це стан, у якому можливі явища, процеси, події, наслідки залежать від обставин або умов, настання або виникнення яких має ймовірний характер, отже учасники економічної системи не можуть передбачити майбутню економічну ситуацію або результати своїх дій [1, с. 378]. Тож погоджуємося з оцінками значного впливу економічної невизначеності на конкурентоспроможність аграрного підприємництва.

Останнє десятиріччя у практиці українського аграрного господарювання відзначається суттєвими впливами зовнішніх та внутрішніх ринкових і позаринкових факторів, що визначили та визначають економічний зміст процесів такої діяльності та відповідні впливи на розвиток суб'єктів підприємництва й аграрного бізнесу. Це знаходить відображення з позицій ускладнення практики насичення ринку (як українського, так і міжнародного, зокрема європейського) необхідною сільськогосподарською продукцією, атрибутивними товарами аграрного призначення й послугами, до певної міри створює дисбаланс у задоволенні потреб у сільськогосподарській продукції та сировині цільової споживчої аудиторії та водночас відображає складність у відтворенні агропродовольчої економіки України як основи національної аграрної системи. Водночас, сучасні події та їх «ринкову аргументацію» обґрунтовуємо й позиціонуємо як основу до відтворення позитивних процесів у вітчизняній підприємницькій аграрній діяльності на оновлених засадах, що сприяє наповненню її змісту новим креативним мисленням, продукування бізнес-ідей, інноваційним потенціалом, умінням застосовувати ідеї для вирішення проблем.

Зазначене трактуємо як подальше продовження інституційної трансформації аграрного сектора на нових засадах, що визначає вектор розвитку аграрних інституцій у ринковій системі координат [2, с. 11]. Розвиток дієвих формальних і неформальних інституцій, сприятливого інституційного середовища допомагає зменшенню рівня економічної невизначеності та впорядкуванню ефективного функціонування агробізнесу, досягнення синергетичного ефекту [3].

Отже, економічна невизначеність несе як нові можливості, так і загрози, ризики. Йдеться про перспективи формування методологічної позиції «готовність до ризиків» на рівні суб'єктів прийняття рішень. Відповідно, нашу думку, доцільним є обґрунтування двох складових у розвитку аграрного підприємництва в умовах економічної невизначеності, що супроводжують нові економічні можливості з метою отримання позитивного результату суб'єктами підприємницької діяльності, їх раціональної діяльності, пошуку нових рішень та конструктивних способів діяльності:

1) економічного змісту аграрної підприємницької діяльності як провідної інституції ринку та її адаптування до потенційних, наявних ризиків або загрозливих ситуацій (насамперед пов'язаних із сучасним станом і складними умовами аграрного господарювання), прогнозованих ризиків в інституційній системі господарських взаємодій, відповідних сфер аграрної підприємницької роботи, оновлення процесів аграрної бізнес-активності;

2) стратегічного управління процесами впливу сучасних умов економічної невизначеності через інституції, що спроможні конкретизувати економічну невизначеність та ймовірні ризики у системі аграрного підприємництва, зменшити або пом'якшити ризики від невизначеності, консолідувати вміння прийняття рішень в конкретній ситуації тощо.

Методологічне підґрунтя антикризового управління підприємствами відображає дослідження складних ринкових явищ, процесів економічної невизначеності, конкретизацію та використання актуальних підходів до антикризового управління в системі аграрного господарювання та її окремих структурних компонентів. Потреби в антикризовому управлінні акцентують увагу на важливості досліджень процесів нестабільності й невизначеності як зовнішнього, так і внутрішнього середовища, що окреслює й конкретизує потреби вітчизняного підприємництва в аграрному секторі, стратегії, засоби й моделі управління на рівні окремих часових параметрів. Зазначене зумовлює розширення використання комплексного підходу та емпіричних напрацювань до розвитку аграрного бізнесу в складних кризових умовах, що формує різновекторну систему взаємовпливу та інституційної взаємодії.

Список використаних джерел:

1. Лопатинський Ю. Фактори конкурентоспроможності аграрного підприємництва в умовах економічної невизначеності та соціальних викликів. *Економічні та соціальні детермінанти конкурентоспроможності підприємництва: колективна монографія* / за заг. ред. Лопатинського Ю., Зибаревої О. Чернівці: Технодрук, 2023. С. 375-405. <https://archer.chnu.edu.ua/xmlui/handle/123456789/12565>
2. Лопатинський Ю.М. Базис інституційної трансформації аграрного сектора. *Вісник Одеського національного університету. Серія: Економіка*. 2013. Т. 18. Вип. 2/1. С. 8-11. http://www.visnyk-onu.od.ua/journal/2013_18_2_1/02.pdf
3. Лопатинський Ю.М. Синергетичні складові інституціональної трансформації аграрної системи. *Науковий вісник Чернівецького університету. Серія: Економіка*. Чернівці: Рута, 2005. Випуск 233. С. 37-42.